

Γράφει ο Υποπρόεδρος (Ο) ε.α. Δημήτριος Δρόσος,

MBA, MSc, PM, MA, LLB, BSc, Μέλος ΔΣ/ΣΕΕΘΑ και Επίτιμο μέλος της ΠΟΣ.

Στην εξαιρετικά αβέβαιη και ασταθή εποχή που ζούμε σήμερα, ήρθε να προστεθεί η πανδημία του COVID-19 (novel SARS-COV-2), ένας εξαιρετικά μεταδοτικός, επικίνδυνος και φονικός ιός που ξεκίνησε από τη Wuhan της Κίνας. Οι κορωνοϊοί είναι μία μεγάλη οικογένεια ιών που προκαλούν ασθένειες, κυρίως του αναπνευστικού συστήματος. Στο παρελθόν είχαμε επιδημικούς κορωνοϊούς όπως ο MERS (Middle East Respiratory Syndrome), ο SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome), κ.α., αλλά ο WHO είχε κηρύξει για αυτούς μόνο επιδημία και όχι πανδημία.

Ο εν λόγω ιός προκάλεσε τεράστια προβλήματα στη δημόσια υγεία όλων των κρατών, μεγάλο αριθμό θανάτων (και ακόμη δεν έχει φθάσει στην κορύφωσή του), υποχρέωσε τις Κυβερνήσεις του Δυτικού Κόσμου να λάβουν μέτρα που όμοιά τους δεν είχε δει η ανθρωπότητα από το Β' ΠΠ. Κυβερνήσεις της Ευρώπης (Γαλλία, Ελλάδα, Γερμανία, Πολωνία, κ.α.) μίλησαν για πόλεμο με αόρατο εχθρό.

Έχει όμως και οικονομικές συνέπειες η πανδημία, αφού αυτονόητα θα οδηγήσει στην ύφεση πολλές οικονομίες. Πέραν των ενέσεων ρευστότητας που χορήγησε η ECB στις οικονομίες των κρατών – μελών της Ε.Ε. και ο Donald Trump στις ΗΠΑ, το βάθος της ύφεσης θα εξαρτηθεί από πολλούς παράγοντες, όπως η χρονική διάρκεια της επιδημίας, ο επηρεασμός των συστημάτων δημόσιας υγείας από αυτή κ.λ.π. **Η Ελληνική Κυβέρνηση ΟΡΘΩΣ δεν ακολούθησε τη λεγόμενη «ανοσία της αγέλης»,**

διότι ο παράγων άνθρωπος, η ανθρώπινη ζωή και η δημόσια υγεία είναι υπέρτατα αγαθά και προηγούνται στον αξιακό κώδικα σε σχέση με την οικονομία. Άλλωστε κανείς δεν εγγυάται όταν θα είχε ασθενήσει με την «ανοσία της αγέλης» ένα 80% του πληθυσμού, ότι αυτό δεν θα επηρέαζε την οικονομία δραματικά, ενώ βεβαίως από την άλλη πλευρά θα είχε προκαλέσει εκατόμβη θυμάτων. Η «ανοσία της αγέλης» δεν αντιπροσωπεύει τον αξιακό κώδικα του Ελληνικού Πολιτισμού, ούτε του Ευρωπαϊκού και ακόμη λίγες χώρες που στην αρχή φάνηκε να την υιοθετούν, στη συνέχεια υπανεχώρησαν (με εξαίρεση ίσως τη Σουηδία).

Ουδείς δύναται να προβλέψει τα επακόλουθα της πανδημίας, καθόσον θα είναι ένας κόσμος τελείως διαφορετικός σε πολλά επίπεδα. Όμως συνοπτικά θα αναφέρουμε στο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΔΙΟ, τι προηγήθηκε της επιδημίας, και γιατί ανεξάρτητα της πανδημίας, η παγκόσμια οικονομία έβαινε προς ύφεση, καθόσον είχε εκ νέου δημιουργηθεί μία «φούσκα», σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η πολιτική της Αμερικανικής Ομοσπονδιακής Τράπεζας (FED) για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι: μέρος των κεφαλαίων της κατευθύνεται σε ορισμένα κράτη του πλανήτη, αυξάνοντας σε ελάχιστο χρόνο, το κόστος παραγωγής, λόγω ανατίμησης των νομισμάτων τους έναντι του Αμερικανικού Δολλαρίου (\$). Η Κίνα και η Ιαπωνία για να διατηρήσουν τα νομίσματά τους σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το USD, ώστε να παραμένουν ανταγωνιστικά τα προϊόντα τους, προβαίνουν σε αγορές μεγάλων ποσοτήτων αμερικανικών ομολόγων τυπώνοντας φρέσκο εγχώριο χρήμα. Με αυτό τον τρόπο αγοράζεται κρατικό χρέος των ΗΠΑ, από το εξωτερικό. Σχεδόν όλες οι χώρες προσπαθούν να αποδυναμώσουν τα νομίσματά τους ώστε να ενισχύσουν τις εξαγωγές τους. Ακολουθούν «αντίποινα» από τους εμπορικούς ανταγωνιστές τους, με αποτέλεσμα δινη υποτιμήσεων όπως αυτή που είδαμε τη δεκαετία του 1930.

Το ευρώ (€), μέσω της ποσοτικής χαλάρωσης (Quantitative Easement - QE), προέβλεπε

ότι η ΕΚΤ (ECB), θα προέβαινε σε μηνιαίες αγορές έως 60 δις (bn) € κρατικού χρέους των χωρών της Eurozone, σημειώνοντας έτσι υποχώρηση έναντι του (\$). Στόχος της Ε.Ε. ήταν η αποδυνάμωση του (€) ώστε να ενισχυθεί ο πληθωρισμός κοντά στο 2%. Έναυσμα για τη μείωση των επιτοκίων διεθνώς αποτέλεσε η έναρξη του QE από την ΕΚΤ, καθώς οι έτερες κεντρικές τράπεζες δυσκολεύονταν να διατηρήσουν τα εθνικά νομίσματα σε σταθερή και δίκαιη τιμή.

Η τελευταία φορά που διολίσθησε το (€) σε απόλυτη ισοτιμία με το (\$) ήταν προ 18ετίας, λίγο αφότου ξεκίνησε η κυκλοφορία του. Το (€) διατηρήθηκε σε επίπεδα υψηλότερα του ενός δολαρίου από το 2002 και μετά, παρά το ότι η Ευρωζώνη είχε 2 υφέσεις και μια κρίση χρέους που απείλησε ακόμα και την ύπαρξή της. Σήμερα, οι ειδικοί στην αγορά συναλλάγματος, που καθορίζουν την πολιτική των αναπτυσσόμενων οικονομιών, επιθυμούν την αποσύνδεση των νομισμάτων τους από το (\$).

Ο ρόλος που διατηρεί το (\$) ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα είναι εντυπωσιακός, παρά τους σχεδιασμούς για διαφοροποίηση από διάφορες χώρες. Η Ρωσία σχεδιάζει στην Ευρασιατική Οικονομική Ένωση το Ruble (RUB) να είναι το κύριο νόμισμα συναλλαγών, η Κίνα θέλει ένα μεγαλύτερο ρόλο για το Yuan (CNY) στο εξωτερικό εμπόριο. Το μερίδιο των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που αντιπροσωπεύει το USD αυξήθηκε.

Το νόμισμα της Κίνας Yuan (CNY), αναβαθμίστηκε ως νόμισμα συναλλαγών στον κόσμο και προχωρά σιγά αλλά σταθερά στη δημιουργία των προϋποθέσεων ώστε το νόμισμά της να αποτελέσει σημείο αναφοράς των εξωτερικών εμπορικών συναλλαγών παρακάμπτοντας το δολλάριο με διμερείς συμφωνίες εμπορίου. **Η θέση του (\$) ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα, είναι αυτή που επιτρέπει στις Η.Π.Α. να δανείζονται τα τελευταία έτη περί το ένα (1) τρις \$ ετησίως από το εξωτερικό, απορροφώντας περίπου το 65% της παγκόσμιας προσφοράς δανειακών κεφαλαίων.** Το νόμισμα που χάνει στην παγκόσμια σκηνή είναι το (€), καθώς η κρίση χρέους μείωσε το

μερίδιό του στις διεθνείς συναλλαγές.

Αντιθέτως, ως διεθνοποιημένο νόμισμα (ποσοστό % του διεθνούς εμπορίου το οποίο γίνεται με βάση το νόμισμα) το ιαπωνικό YEN (JPY) υπερισχύει κατά πολύ του Yuan (CNY). Το γεγονός αυτό βρίσκει την εξήγησή του κυρίως σε γεωπολιτικούς λόγους, η Ιαπωνία ανήκει στον άξονα της Δύσης, γεγονός που δημιουργεί υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης.

Αναφορικά με τους οικονομικούς λόγους μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι κεφαλαιακές ροές ήταν στο παρελθόν περισσότερο ελεύθερες στην Ιαπωνία και ότι μεγαλύτερος αριθμός πολυεθνικών επιχειρήσεων δραστηριοποιούνταν τότε, σε σχέση με την Κίνα σήμερα.

Το κινέζικο νόμισμα Yuan (CNY), έκανε άλμα στις συναλλαγές του ως το πιο συχνά διαπραγματευόμενο νόμισμα καθώς η κινεζική οικονομία διατηρεί σταθερή ανάπτυξη και προωθείται το άνοιγμα των αγορών και τις μεταρρυθμίσεις. Ο όγκος συναλλαγών του αυξάνεται. Ο ρόλος του CNY αναβαθμίζεται συνεχώς παράλληλα με τις προσπάθειες που γίνονται για την διεθνοποίηση του κινεζικού νομίσματος. Το Ρωσικό RUB εμφάνισε και αυτό αύξηση σε μερίδιο αγοράς, και επίσης αυξήθηκε και η καθημερινή συναλλακτική δραστηριότητα στην αγορά FOREX.

Η Lagarde, όταν ήταν ακόμη στο IMF (12-14 Απριλίου 2019) είχε πει ότι τα χρόνια υψηλού δημόσιου χρέους και των χαμηλών επιτοκίων μετά την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης πριν από μια δεκαετία, έχουν αφήσει περιορισμένο χώρο σε πολλές χώρες προκειμένου να δράσουν όταν έρθει η επόμενη κρίση (σ.σ. η οποία είναι επί θύραις με τον COVID-19). Συνεπώς είχε πει, ότι θα έπρεπε να γίνει πιο εξυπνη χρήση της δημοσιονομικής πολιτικής με καλύτερη ισορροπία: στην ανάπτυξη, βιωσιμότητα χρέους, κοινωνική πολιτική με δίκτυο κοινωνικής προστασίας, χωρίς εμπορικά εμπόδια, με αύξηση επενδύσεων για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η Lagarde είπε ακόμη πως το IMF, αναθεώρησε την ανάλυσή του για τις επιπτώσεις του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ - Κίνας, υποδεικνύοντας πως αν το σύνολο του εμπορίου ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου υπαχθεί σε δασμούς, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και των δύο χωρών θα

μειωθεί. Στην προκαταρκτική παρουσίαση εν όψει των εαρινών συνόδων του IMF και της World Bank (12-14 Απριλίου), η Lagarde είχε πει πως η παγκόσμια οικονομία είναι «ανήσυχη» έπειτα από έτη σταθερής ανάπτυξης, με τις προοπτικές να είναι «επισφαλείς, κανείς δεν κερδίζει έναν εμπορικό πόλεμο», πρόσθεσε η Lagarde. «Είναι γι' αυτό που πρέπει να εργαστούμε από κοινού προκειμένου να μειώσουμε τα εμπορικά εμπόδια και να εκσυγχρονίσουμε το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα», είπε.

Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed) ουσιαστικά είχε ήδη κηρύξει το τέλος της ποσοτικής χαλάρωσης ήδη από το Δεκέμβριο του 2018. Η περίοδος ανάπτυξης που ξεκίνησε από τις ΗΠΑ το 2009 μετά την οικονομική κρίση του 2008 και τροφοδότησε την παγκόσμια οικονομία φαινόταν ότι έφτανε στο τέλος. Παρότι το 2019 δεν υπήρχαν σημάδια για άμεση υποχώρηση της κερδοφορίας των ιδιωτικών επιχειρήσεων στις ΗΠΑ, το σίγουρο ήταν ότι δεν θα μπορούσε να συνεχιστεί με τους ίδιους ρυθμούς. Και αυτό θα μπορούσε να πυροδοτήσει μια συνολικότερη υποχώρηση, ιδίως από τη στιγμή που ήδη συγκεκριμένοι κλάδοι της Αμερικανικής οικονομίας πλήττονταν από τον εν εξελίξει εμπορικό πόλεμο με την Κίνα. Ο δείκτης υπηρεσιών PMI υποχωρούσε. Ο Gioakim Phelps, στέλεχος της Pimco, ήδη από το 2019 δήλωνε, ότι ο αναπτυξιακός κύκλος των κεντρικών Τραπεζών μειωνόταν και οι πολιτικοί κίνδυνοι αυξανόταν παγκοσμίως.

Σε αυτούς τους συστημικούς οικονομικούς κινδύνους, έπρεπε να προσθέσουμε την οικονομία της Ιταλίας η οποία δεν πήγαινε καλά, την υποβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας με αρνητικό outlook, την πολιτική της αστάθεια. Κόμματα της αντιπολίτευσης με αντιευρωπαϊκό προσανατολισμό (Cinque Stelle, Lega Nord) είχαν μεγαλύτερη πολιτική δύναμη από την Κυβέρνηση της Ρώμης. Υπενθυμίζεται ότι η Ιταλία είχε υπογράψει εμπορικές συνθήκες με την Κίνα, ενώ η παρουσία της Κινεζικής παροικίας ήταν έντονη στο κοσμοπολίτικο Μιλάνο και ευρύτερα στην περιοχή της Λομβαρδίας και Λιγουρίας.

Αβεβαιότητα και στη Γερμανία; Η καγκελάρια της Γερμανίας βρίσκεται πλέον στη Δύση της καριέρας της, ενώ άλλα κόμματα αντιευρωπαϊκά αποκτούν σημαντική ισχύ όπως το AfD (Alternative für Deutschland), καθώς η Γερμανία αντιμετωπίζει το φάσμα της ύφεσης και μεγάλο ρεύμα μεταναστευτικών ροών.

Η Γαλλία του Μακρόν αντιμετώπιζε την κρίση με τα «Κίτρινα Γιλέκα», τη διαφορετική κοσμοθεώρηση που είχε πλέον ο Γάλλος πρόεδρος με την Καγκελλάριο της Γερμανίας για το πως βλέπουν την μετεξέλιξη της Ευρώπης, καθώς η σημερινή Ευρώπη της λιτότητας, του Μάαστριχτ και της σιδηράς δημοσιονομικής πειθαρχίας έφτανε στο τέλος της σε έναν πολυπολικό πλέον κόσμο. Η Γαλλία είχε επίσης οδηγηθεί σε κρίση και με την Ιταλία (τη μεγαλύτερη μετά τον Β' ΠΠ), όταν την Άνοιξη του 2019 ανακάλεσε τον Γάλλο Πρεσβευτή από τη Ρώμη επειδή είχε προηγηθεί συνάντηση του τότε αντιπροέδρου της ιταλικής κυβέρνησης, Luigi Di Maio (του κόμματος που ήταν τότε στην εξουσία Cinque Stelle το οποίο συγκεβερνούσε με τη Lega Nord του Salvini).

Στα ανωτέρω προσθέτουμε τη διάρρηξη των σχέσεων του ΗΒ με την Ε.Ε. λόγω του Brexit, και τη "ρήξη" των χωρών του Visegrad με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε μία σειρά θεμελιωδών θεμάτων λειτουργίας της Ε.Ε.

Η έλλειψη για μία ακόμη φορά της Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης στο θέμα του προσφυγικού διεφάνη εκ νέου στην περίπτωση της χώρας μας. Με εξαίρεση την Αυστρία, Ολλανδία, Κροατία, Πολωνία, Γαλλία, ουδείς άλλος συνετάχθη ενεργώς με την Ελληνική πλευρά σε **ότι έγινε στον Έβρο (ασύμμετρη απόπειρα εισβολής παρανόμων μεταναστών αγνώστου εθνικότητας με την καθοδήγηση της ΜΙΤ σε ένα τύπο υβριδικού πολέμου)**, και αρκέστηκαν μόνο σε ευχολόγια.

□ □ □ **Η οικονομία και η πολιτική φαινόταν ότι ήθελαν ένα «restart» ή «reset».** Παρά τη σχετική εξασθένηση της οικονομικής τους ισχύος, οι ΗΠΑ συνεχίζουν να διατηρούν την υπεροχή τους, λόγω του διεθνούς ρόλου του δολλαρίου (USD), της αμυντικής τους ισχύος και της τεχνολογίας τους. Η άνοδος της Κίνας δεν αποτελεί μεσοπρόθεσμα απειλή για τις ΗΠΑ, επειδή η ισχύς της απέχει από την αντίστοιχη Αμερικανική, ωστόσο μακροπρόθεσμα οι ρόλοι θα μπορούσαν να αλλάξουν. Στόχος της Κίνας είναι ως το 2030 η Σανγκάη να αποτελεί παγκόσμιο χρηματοοικονομικό κέντρο

,
ξεπερνώντας την Νέα Υόρκη και περιορίζοντας την πολιτική ισχύ της Wall Street.

Σε αυτό θα πρέπει να προσθέσουμε και **ποιος από τους δύο θα υπερिσχύσει τελικά στην τεχνολογία 5G**. Επίσης το σχέδιο της Κίνας OBOR (One Belt, One Road – Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος), ο λεγόμενος **νέος δρόμος του Μεταξιού, πιθανόν να αποτελεί απειλή για κάποιους κύκλους της Washington**, καθώς το Πεκίνο προσπαθεί να ενισχύσει τον έλεγχό του επι διαφόρων projects ειδικά σε αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Όταν η Κίνα ανακοίνωσε το σχέδιο των 1 τρισ. USD για γέφυρες, δρόμους, λιμάνια και άλλες υποδομές σε αναδυόμενες αγορές το 2013, πυροδότησε ένα κύμα επενδύσεων σε ξενοδοχεία, γραφεία και καζίνο από τη Μογγολία έως το Μαυροβούνιο. Για τις Κινεζικές κατασκευαστικές η πρωτοβουλία ήταν το πράσινο φως για επένδυση σε projects σε περίπου 150 χώρες. Ωστόσο το Πεκίνο θέλει τώρα να πατήσει φρένο στην τόσο ταχεία επέκταση των κατασκευών στο εξωτερικό, καθώς φοβάται φυγή κεφαλαίων από τη χώρα. Οι επενδύσεις στο εξωτερικό απαιτούν από τις επιχειρήσεις να πωλούν Yuan (CNY) και να αγοράζουν USD και αυτό προκαλεί έντονη ανησυχία στην Κεντρική Τράπεζα και την Κυβέρνηση της Κίνας. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα της Κινεζικής HNA, που άλλοτε ήταν από τους μεγαλύτερους επενδυτές της Κίνας σε real estate του εξωτερικού, και το 2018 εξαναγκάστηκε από τις Κινεζικές αρχές να αρχίσει να πουλάει αρκετά από αυτά τα ακίνητα, μεταξύ των οποίων και έναν πύργο γραφείων στο Sydney.

Το Economist Intelligence Unit (EIU), ήδη από το 2019 σε έκθεσή του, μιλούσε για οικονομική επιβράδυνση το 2020, λόγω εμπορικού πολέμου ΗΠΑ – Κίνας, παγκόσμιας γεωπολιτικής αβεβαιότητας, χρέη κρατών, κρίση στις τράπεζες της Ιταλίας, κρίση σε αναδυόμενες αγορές, ιδιωτικό χρέος των ΗΠΑ, οικονομική επιβράδυνση της Κίνας, διαμάχες στη Νότια ή Ανατολική Θάλασσα της Κίνας. Έπεσε έξω στις εκτιμήσεις του, το EIU στο ότι προέβλεψε άνοδο της τιμής του πετρελαίου, ενώ είχαμε πτώση. Οι Σαουδάραβες μείωσαν τις τιμές του πετρελαίου και αύξησαν την προσφορά. Οι τιμές διεθνώς έπεσαν και οι Ρώσοι

για να μείνουν ανταγωνιστικοί, μείωσαν τις τιμές και αυτοί με αρνητικά αποτελέσματα στο εμπορικό τους ισοζύγιο. Η Κίνα ως εισαγωγέας οφελείται από αυτό, ενώ οι ΗΠΑ παραμένουν ανεπηρέαστες λόγω του μεγάλου ύψους στρατηγικών αποθεμάτων που διαθέτουν.

Κλείνοντας δεν πρέπει να παραβλέψουμε ότι **ο Donald Trump μιλά για Κινεζικό COVID-19 ή ιό της Wuhan**

, επιρρίπτοντας εμμέσως στους Κινέζους την ευθύνη διάδοσης του ιού. Αντιθέτως **οι Κινέζοι κατηγορούν τις ΗΠΑ**

, ότι μία **αποστολή Αμερικανών στρατιωτών που έλαβαν μέρος σε αθλητικούς αγώνες στην επαρχία**

Hubei της Κίνας

, όπου βρίσκεται η Wuhan (ως ο χάρτης) και η αποστολή αυτή προήλθε από βάση των Αμερικανών στο Αφγανιστάν, «μόλυνε» την Κίνα. Οι κατηγορίες αυτές εντάσσονται στο γεωπολιτικό πόκερ των δύο υπερδυνάμεων.

μέχρι της απήργησης των πόρτων ΜΕΝΟ ΥΜΕ ΣΤΗΤΕ, όπως προήλθε αυτός ο ιός, στο μεταξύ και